

ODLIČNOST MALIH IN SREDNJIH PODJETIJ

Odnosi z državnimi organi- nosilci odločitev in pospeševanje teh odnosov

gradivo je pripravil

**CNA
Italija**

VSEBINA

Uvod

	stran
1. Pravna ureditev zastopanja interesov v Evropski uniji	4
2. Proces odločanja na ravni Evropske unije	9
3. Evropski socialni dialog in zastopanje interesov malih in srednjih podjetij	13
4. Zastopanje interesov v programih Evropske unije Primer: Peti program za raziskave in razvoj Primer: Večletni program za podjetja in podjetništvo	15
5. Vloga državljanov v zakonodajnem procesu Evropske unije	19
6. Strategija organizacij malih in srednjih podjetij v procesu zastopanja interesov na nivoju Evropske unije	21
7. Postopki v dejavnosti lobiranja interesnih skupin: neformalni, formalni, organizirani	23
8. Sheme v procesu lobiranja	25
9. Vpliv procesa globalizacije gospodarstev na nivo2 dejavnosti lobiranja	29
10. Nova kvaliteta lobiranja na lokalni ravni	30
11. Zastopanje interesov v procesu širitve Evropske unije	31
12. Nove perspektive organizacij malih in srednjih podjetij kot zastopnikov interesov teh podjetij	32

Uvod

Zastopanje interesov in promocija malih in srednjih podjetij na evropski ravni je proces, ki je nastal in dobil svojo podobo z naraščanjem pomena sektorja malega gospodarstva v začetku osemdesetih let in procesom institucionalizacije Evrope.

V ta proces so se vključile organizacije in institucije malih in srednjih podjetij, zlasti v zvezi z organizacijskimi in političnimi vprašanji.

Združenja malih in srednjih podjetij so razvila strategijo zastopanja na evropski ravni in kot posledica tega se je tudi spremenilo razmerje med različnimi nivoji struktur organizacij (nacionalni, teritorialni, sektorski). Politični vidik je vnesel kvaliteto v politične predloge in razvoj skupnih strategij z namenom ojačati vpliv dejavnosti lobiranja.

Evropske institucije si prizadevajo okrepiti pomen in vlogo dejavnikov, ki nastopajo v zastopanju interesov (komiteji, občasna posvetovanja, obravnave) in oblikovanje pravil, ki uravnavajo dejavnost lobiranja. Politični vidik je vnesel večjo vključitev organizacij malih in srednjih podjetij v zakonodajni proces (informiranje, posvetovanje) in več transparentnosti v politične odločitve.

Še več, razmerje med organizacijami malih in srednjih podjetij in državnimi organi- nosilci odločitev predstavlja področje, kjer postaja raziskovanje bolj učinkovitega zastopanja stalen proces. To je posledica preprostega razloga, da postaja obramba interesov malih in srednjih podjetij vse bolj razprostranjena zaradi pomembnih sprememb v Evropi, tako na institucionalnem kot političnem področju.

Znotraj teh sprememb je širitveni proces pomemben dejavnik, ki vpliva na zastopanje interesov malih podjetij in obrti na evropski ravni in na ravni državnih kandidatov.

Namen tega gradiva je podati osnovne informacije o obstoječih razmerah v Evropski uniji, ki vladajo na področju zastopanja interesov malih in srednjih podjetij ter obrti, o procesu zastopanja interesov kjer nastopajo organizacije malih in srednjih podjetij, organizirane na nivoju Evropske unije, o poglavitnih postopkih in praksi v dejavnosti lobiranja in o perspektivah sprememb v dejavnostih lobiranja za mala in srednja podjetja v okviru političnih in institucionalnih sprememb v Evropi.

Pokazalo se je kot koristno, da v tekst vključimo tudi spletne naslove vseh dejavnikov, ki so vključeni v proces odločanja, torej evropske institucije, evropske

komiteje v katerih so zastopane organizacije malih in srednjih podjetij in evropske organizacije malih in srednjih podjetij. V tem smislu namen tega gradiva ni samo formalna predstavitev pogojev in postopkov dejavnosti lobiranja organizacij malih in srednjih podjetij, temveč tudi praktični pripomoček za izmenjavo izkušenj in za urejanje razmerja z organizacijami in javnimi institucijami-nosilci odločanja na evropski ravni v perspektivi procesa širitve.

1.Pravna ureditev zastopanja interesov v Evropski uniji

Pravno ureditev Evropske unije na področju zastopanja interesov malih in srednjih podjetij sestavljajo: **a) pravila; b) postopki** in **c) instrumenti**, ki jih sprejemajo evropske institucije, Komisija, Evropski parlament in druge institucije, z namenom izboljšati odnose z zastopniki interesnih skupin in poleg tega omogočiti učinkovit in transparenten prispevek teh skupin k uresničevanju dejavnosti evropskih institucij.

Komisija je v septembru 1999 (SEC 1999-1481) sprejela **nova pravila obnašanja** Komisije in oddelkov (<http://europa.eu.int/comm/dgs/enterprise/mission.htm>), t.i. »izjavo o poslanstvu«, v kateri so prikazane osnovne smernice politike za področja pristojnosti in naveden pomen odnosov med Komisijo in poslovno skupnostjo.

Pravila obnašanja vsebujejo tudi trditev, da »imajo Generalne direkcije (DG) pomembno politično funkcijo kot **kontaktne točke za gospodarstvo** ter poleg tega tudi za ostale zainteresirane, ki poleg tega da prispevajo k znanju DG dajejo tudi pomembno priložnost za tolmačenje in širjenje politike Evropske skupnosti«.

Kar pa zadeva same **postopke**, ki se nanašajo na fazo v kateri se lahko vrši zastopanje interesov, pa so ti skupni za vse DG glede na zakonodajno dejavnost (ta vidik bo bolj natančno pojasnjen v točki 3, ki obravnava evropski zakonodajni proces).

Kar pa se tiče samih **instrumentov**, formalnih in neformalnih, stalnih ali začasnih, organov, ki jih promovira Komisija pri izvajanju politike in sektorske dejavnosti (posvetovalni komiteji, specializirane skupine, ekspertni komiteji, itd.), pa so ti različni od Generalne direkcije do Generalne direkcije, pač v skladu z obsegom pristojnosti (dva primera ki ilustrirata te instrumente bomo predstavili v točkah 6 in 7 tega gradiva).

Politične zadeve s katerimi se ukvarja Komisija, so razdeljene znotraj naslednjih Generalnih direktij:

POLITIKE

kmetijstvo

<http://europe.eu.int/comm/dg5/agriculture/index-eu.htm>

konkurenca

<http://europe.eu.int/comm/dg5/competition/index-eu.htm>

gospodarske in finančne zadeve

http://europe.eu.int/comm/dg5/economy_finance/index-eu.htm

izobraževanje in kultura

http://europe.eu.int/comm/dg5/education_culture/Index-eu.htm

zaposlovanje in socialne zadeve

http://europe.eu.int/comm/dg5/employment_social/index-eu.htm

energija in transport

http://europe.eu.int/comm/dg/5energy_transport/index-eu.htm

podjetja

<http://europe.eu.int/comm/dg5/enterprise/index-eu.htm>

okolje

<http://europe.eu.int/comm/dg5/environment/index-eu.htm>

zdravje in zaščita potrošnikov

http://europe.eu.int/comm/dg5/health_consumer/index-eu.htm

informacijska družba

http://europe.eu.int/comm/dg5/information_society/index-eu.htm

notranji trg

http://europe.eu.int/comm/dg5/internal_market/index-eu.htm

center za skupne raziskave

<http://www.grc.cec.eu.int/index.asp>

sodstvo in notranje zadeve

http://europe.eu.int/comm/dg5/justice_home/index-eu.htm

regionalna politika

http://europe.eu.int/comm/dg5/regional_policy/index-eu.htm

raziskovalna dejavnost

<http://europe.eu.int/comm/dg5/research/index-eu.htm>

obdavčevanje in carinska unija

http://europe.eu.int/comm/dg5/taxation_customs/index-eu.htm

ZUNANJI ODNOSI

razvoj

<http://europe.eu.int/comm/dg5/development/index-eu.htm>

širitev

<http://europe.eu.int/comm/dg5/enlargement/index-eu.htm>

zunanji odnosi

http://europe.eu.int/comm/dg5/external_relations/index-eu.htm

trgovina

<http://europe.eu.int/comm/dg5/trade/index-eu.htm>

Te generalne direktije izdelujejo predloge za novo zakonodajo in programe, ki naj bi izvrševali letni načrt Komisije in ohranjali odnose z interesnimi skupinami v obliki različnih formalnih in neformalnih načinov, tako v fazi elaboracije kakor tudi fazi uresničevanja ukrepov.

Različni vidiki odnosov generalnih direktij z interesnimi skupinami bodo ilustrirani v poglavju »Proces odločanja na nivoju Evropske unije in Zastopanje interesov v programih Evropske unije.

Parlament je vnesel v člen 9 pravil in v aneks IX (<http://www.europarl.eu.int>) pravila obnašanja, ki urejajo odnose interesnih skupin z Evropskim parlamentom. Pravila obnašanja določajo, da so »kvestorji odgovorni za izdajanje dovolilnic, glasečih se na ime in z veljavo največ eno leto, osebam, ki želijo imeti vstop v prostore Parlamenta, z namenom, da bi članom Parlamenta posredovali informacije med njihovim parlamentarnim mandatom, in sicer v svojem lastnem interesu ali pa v interesu tretjih strank.

V zameno pa bodo te osebe:

- spoštovale pravila obnašanja, ki bo objavljen kot aneks k pravilom postopka;
- se vpisale v register, ki ga bodo vodili uradniki.

Aneks IX določa med drugim, da morajo predstavniki interesnih skupin »izražati interes ali interese, ki jih zastopajo, v kontaktih z člani Parlamenta, njihovim osebjem ali uradniki Parlamenta« in da »se pod nobenimi pogoji ne bodo udeleževali sej Parlamenta ali njegovih organov, razen tistih sej, ki so odprte za javnost«.

Delo evropskega parlamenta poteka v več odborih, ki so navedeni spodaj.

Parlamentarni odbori

Zunanje zadeve, človekove pravice, skupna varnostna in obrambna politika
www.europe.eu.int/committees/afet_home.htm

Proračunska politika
www.europe.eu.int/committees/budg_home.htm

Državljske svoboščine in pravice, sodstvo in notranje zadeve
www.europe.eu.int/committees/libe_home.htm

Ekonomske in monetarne zadeve
www.europe.eu.int/committees/econ_home.htm

Pravne zadeve in notranji trg
www.europe.eu.int/committees/juri_home.htm

Industrija, zunanja trgovina, raziskave in energija
www.europe.eu.int/committees/itre_home.htm

Zaposlovanje in socialne zadeve
www.europe.eu.int/committees/empl_home.htm

Okolje, javno zdravstvo in politika zaščitite potrošnikov
www.europe.eu.int/committees/envi_home.htm

Kmetijstvo in razvoj podeželja
www.europe.eu.int/committees/agri_home.htm

Ribištvo
www.europe.eu.int/committees/pech_home.htm

Regionalna politika, transport in turizem
www.europe.eu.int/committees/rett_home.htm

Kultura, mladina, izobraževanje, mediji in šport
www.europe.eu.int/committees/cult_home.htm

Razvoj in sodelovanje
www.europe.eu.int/committees/deve_home.htm

Ustavna vprašanja

www.europe.eu.int/committees/afco_home.htm

Pravice žensk in enakopravnost

www.europe.eu.int/committees/femm_home.htm

Peticije

www.europe.eu.int/committees/peti_home.htm

Našteti odbori vzdržujejo odnose z interesnimi skupinami v teku zakonodajnega procesa, na temelju pravil obnašanja in zapisanimi v členu 9 in v aneksu IX pravil.

Zastopniki interesnih skupin, ki so registrirani v Evropskem parlamentu, lahko lobirajo za interese, ki jih zastopajo na ravni Parlamenta na tri načine:

- a) predstavijo problem ustreznemu odboru in sodelujejo na sejah odbora, ki so odprte za javnost;
- b) prisostvujejo na javnih obravnavah, kamor so povabljeni predstavniki strokovnih organizacij ali interesnih skupin in predstavijo svoja stališča v pisni ali ustni obliki;
- c) navezujejo neformalne stike s člani Evropskega parlamenta.

Ti trije načini seveda niso med seboj v konfliktu, vendar pa morajo biti povezani in koordinirani z ostalimi iniciativami, ki vključujejo druge institucije (Komisija, nacionalna predstavništva v Bruslju, itd.), katere posegajo v proces odločanja. To strategijo bomo podrobneje predstavili v točki 10 tega gradiva.

Politične medskupine Evropskega parlamenta

Razen institucionalnih instrumentov, ki jih podpira Evropski parlament pri razvijanju odnosov z interesnimi skupinami, je vredno omeniti tudi dejavnost političnih sil v parlamentu Evropske unije ki koordinirajo razmerje z interesnimi skupinami in predstavniki malih in srednjih podjetij.

V parlamentu Evropske unije delujejo medskupine o različnih vprašanjih, med katerimi je tudi medskupina za mala in srednja ter obrtna podjetja.

Te medskupine občasno pomagajo organizirati srečanja v Evropskem parlamentu z zastopniki združenj evropskih malih in srednjih podjetij, da bi izmenjali stališča o malih in srednjih podjetjih in prioritetah v obrti.

Ta srečanja so zelo koristna, ker se na njih člani medskupin, ki zastopajo različne politične sile seznanijo z vprašanji in stališči, ki jih predstavijo zastopniki malih in srednjih podjetij.

Medskupine funkcionirajo neodvisno in to dejstvo omogoča planiranje srečanj teh skupin, tako da se upoštevajo nujne potrebe interesnih skupin glede na razvojno fazo zakonodajnega procesa in na ta način zagotavlja nadaljevanje dejavnosti lobiranja.

2. Proces odločanja na ravni Evropske unije

Pri obravnavanju modelov in postopkov zastopanja interesov na ravni Evropske unije si moramo ogledati tudi proces odločanja na ravni Evropske unije. *Dejansko je poznavanje procesa nastajanja zakonodaje in programov Evropske unije pogoj za učinkovito zastopanje interesov. Obenem pa je tudi pomembno da vemo, kateri dejavniki so pristojni za določene odločitve, katere možnosti so nam na voljo pri zastopanju interesov, kateri so nivoji procesa odločanja, kje je primerno poseči vmes, itd.*

Zakonodajni proces v Evropski uniji pozna več postopkov glede na obliko pravnih aktov.¹

Mi bomo analizirali samo tiste postopke, ki se uporabljajo v spodaj naštetih primerih;

A. Zavezujoči ukrepi

A1. uredbe in splošne odločbe

A2. direktive

A3. individualne odločbe

B. Nezavezujoči ukrepi institucij Evropske UNije

B1. resolucije

B2. deklaracije

B3. akcijski programi

Najpomembnejši postopki, ki jih moramo analizirati v zvezi z zgoraj navedenimi ukrepi in v povezavi z iniciativami zastopanja interesov so naslednji:

a) postopek konzultacij

b) postopek sodelovanja

c) postopek soodločanja

d) postopek odobritve

e) poenostavljeni postopek

f) postopek za izvajanje ukrepov

¹ Klaus-Dieter Borchardt: ABC pravnega sistema Evropske skupnosti, Evropska komisija, Luksemburg, Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, 2000, stran 72.

Postopek konzultacij se uporablja v pomembnih aktih, kot so uredbe in direktive. V postopku konzultiranja Komisija predloži predlog uredbe Svetu in ta nato sprejme odločitev. Vendar pa je potrebno pred sprejemom vsake odločitve, odvisno od področja, preiti skozi več faz, v katere se vključijo razne institucije Evropske unije, kot so npr. Parlament, Komite za ekonomska in socialna vprašanja (ECOSOC, www.ces.eu.int) in Komite za regije (www.cor.eu.int).

Faze postopka konzultacij so naslednje:

a) faza formuliranja, v kateri ustrezna direkcija Komisije pripravi predlog. Komisija se na tej stopnji posvetuje z nacionalnimi strokovnjaki v ad hoc postoku ali pa se prav za ta namen formirajo posebni komiteji, kjer imajo svoje predstavnike mala in srednja podjetja ter obrtne organizacije (seznam komitejev, v katerih imajo svoj sedež predstavniki UEAPME² najdemo na naslovu: www.ueapme.com). V tej fazi se soočijo stališča različnih zainteresiranih subjektov (države članice, interesne skupine), z namenom, da se pripravi zakonodajni predlog o določeni zadevi in obenem doseže sporazum. Nato se osnutek, ki ga je pripravila Komisija predloži Komisiji v polni sestavi, ki ga nato sprejme z navadno večino.

b) faza konzultacij je faza v kateri se Svet formalno posvetuje z Evropskim parlamentom (obvezne ali pa neobvezne konzultacije), ki nalogo prenese na ustrezen komite. O delu komiteja se nato razpravlja na plenarnem zasedanju Evropskega parlamenta.

Mnenje Parlamenta za Svet ni zavezuječe, vendar pa ima veliko politično težo.

V določenih primerih se mora Svet skupaj z Evropskim parlamentom posvetovati tudi z ECOSOC-om in Komitejem regij. S predložitvijo predloga Svetu se faza konzultacij zaključi. Podobno kot mnenje Evropskega parlamenta, tudi mnenje ECOSOC-a in Komiteja regij za Svet ni zavezuječe.

c) faza uzakonitve, ko Komisija še enkrat predloži Svetu dopolnjen predlog, ki je nastal kot rezultat faze konzultacij. V okviru Sveta o predlogu razpravlja Komite stalnih predstavnikov držav članic (COREPER), ki ne glede na to, da gre za specializirano delovno skupino pripravi dokončen predlog in ga kot »točko A« uvrsti na dnevni red naslednjega zasedanja Sveta, na katerem bo sprejet brez razprave, ali pa ga uvrsti kot »točko B«, kar pomeni, da bo o njem tekla nadaljnja razprava v okviru Sveta.

² Evropsko združenje obrti ter malih in srednjih podjetij

d) faza objave, ko se končni tekst, ki ga podpiše predsednik Sveta objavi v vseh 11 uradnih jezikih v Uradnem listu.

Postopek sodelovanja v glavnem vsebuje enake faze kot postopek konzultacij. Razlika je ta, da ta postopek uvaja tudi drugo branje v parlamentu in Svetu, kot del zakonodajnega procesa.

Prvo branje: Komisija istočasno pošlje Svetu, Parlamentu in ostalim komitejem predlog, tako da imajo ti čas, da pošljejo, še predno Svet sprejme odločitev, svoja mnenja. V tej fazi lahko potekajo posvetovanja tudi z ECOSOC-om in Komitejem regij.

Na temelju prejetih mnenj sprejme Svet s kvalificirano večino »skupno stališče«.

Drugo branje: Parlament prejme skupno stališče Sveta. V kolikor Parlament odobri enotno stališče, potem ga lahko Svet sprejme. Če ga Parlament zavrne, potem lahko Svet odobri enotno stališče soglasno. Če parlament predlaga amandmane in jih Komisija sprejme, lahko Svet o njih odloča na podlagi kvalificirane večine. V kolikor jih Komisija ne sprejme, potem sprejetje s strani Sveta zahteva popolno soglasje. Svet pa lahko v vsakem primeru vloži tudi veto, s čimer zavrne amandmane Parlamenta in Komisije in na ta način blokira zadevno zakonodajo.

Postopek soodloženja

Ta postopek, ki je postal najpomembnejši postopek v zakonodajnem procesu je zamišljen kot bolj izpopolnjen postopek v primerjavi s postopkom sodelovanja, ker uvaja postopek poravnave in tretje branje za sprejem predloga. Amsterdamska pogodba s tem postopkom izenačuje Svet in Parlament. V sklopu tega postopka Svet ne more sprejeti »skupnega stališča«, v kolikor »postopek poravnave« ne da rezultatov. Iz tega razloga je torej pomembno, da pride do sporazuma med Svetom in Parlamentom. Ta postopek vključuje veliko vprašanj: uresničevanje enotnega trga, poklicno usposabljanje, raziskovalna dejavnost, socialna politika, regionalni skladi, varovanje okolja, zaščita potrošnikov, svoboda ustanavljanja podjetij, itd.

Prvo branje: Komisija pošlje predlog Svetu, Parlamentu, ECOSOC-u in Komiteju regij. Parlament in posvetovalni komiteji proučijo predlog in pošljejo svoje stališče Svetu.

Če parlament ne vloži nobenih svojih amandmanov ali če Svet sprejme dopolnila, ki jih je predlagal parlament, je mogoče predlog sprejeti če na tej stopnji postopka.

Drugo branje: Svet sprejme s kvalificirano večino »skupno stališče« in sicer na osnovi mnenja parlamenta in posvetovalnih komitejev. To skupno stališče gre v Parlament v drugo branje.

Parlament ima v tej fazi na razpolago tri možnosti, od katerih se mora odločiti za eno v obdobju treh mesecev: 1) odobri skupno stališče ali pa sploh ne odgovori; 2) z absolutno večino zavrne skupno stališče – v tem primeru se postopek ustavi in Svet ne more zahtevati Poravnalnega komiteja; 3) predlaga amandmane in v tem primeru lahko Svet odobri predlog vključno s spremembami, ki jih je predlagal Parlament oziroma če Svet zavrne nakatere amandmane ali pa ni doseženo soglasje lahko predsedniki komitejev in Parlamenta skličejo v šestih tednih »Poravnanli komite«, ki ga sestavlja 15 predstavnikov Sveta in Parlamenta in ki morajo doseči soglasje.

Tretje branje: v tej fazi imata Svet in Parlament na razpolago šest tednov časa da sprejmeta (Svet s kvalificirano in Parlament z absolutno večino) predlog Poravnalnega komiteja. V kolikor v okviru Poravnalnega komiteja ne pride do sporazuma in oblikovanja predloga, se šteje, da je zakonodajni proces končan.

Postopek odobritve

Postopek odobritve imenujemo tisti postopek v katerem se sprejme pravni instrument samo po predhodni odobritvi Evropskega parlamenta. Vloga Parlamenta v tem postopku je omejena na sprejem ali zavrnitev predloženega pravnega instrumenta. Ko enkrat Parlament sprejme pravni akt ni mogoče predlagati nobenih amandmajev. V okviru tega postopka je mogoče parlamentu predložiti v odobritev naslednje sklope vprašanj: pristop novih držav članic, sporazume z državami-nečlanicami, imenovanje predsednika Komisije in njenih članov.

Poenostavljeni postopek

Poenostavljeni postopek se uporablja tedaj, ko ni potrebno, da se sproži zakonodajni proces. Ta postopek se uporablja v primeru sprejemanja nezavezujočih instrumentov, kot so: priporočila, komunikacije ter mnenja Komisije in Sveta. Imenovani postopek Komisija izdatno uporablja, ko gre za sprejemanje aktov s področja gospodarstva in industrije.

Postopek za izvajanje ukrepov

S tem postopkom Komisija uresničuje sklepe Sveta. Komisija lahko izvaja ukrepe, ki so povezane s sklepi, ki jih je sprejel Svet, na temelju enega od spodaj naštetih postopkov komitejev:

a) Postopek svetovalnega komiteja – Komisija predstavi Svetovalnemu komiteju v katerem so predstavniki držav članic osnutek ukrepov, ki jih je potrebno sprejeti in Komite nato poda svoje mnenje v okviru pristojnosti, ki jih določa Komisija. Od Komisije se pričakuje, da bo, čeprav k temu ni zavezana, v največji možni meri upoštevala stališče komiteja. Ta postopek se je uporabljal pri uresničevanju enotnega trga.

b) Postopek Izvršilnega komiteja – Komisija se posvetuje s tem komitejem preden sprejme planirane ukrepe. Če se pravni akt sprejema s postopkom soodločanja, mora Komisija vključiti v postopek oblikovanja osnutka tudi Parlament. Če Parlament izda sklep o nasprotovanju aktu, potem mora Komisija izdelati nov osnutek in ga predložiti Komiteju ter nato nadaljevati s postopkom. Ta postopek se uporablja pri izvajanju skupnih politik ali programov Skupnosti, ki imajo velik vpliv na proračun.

Postopek Zakonodajnega komiteja – Komisija uporablja ta postopek, ko daje v odobritev temeljne akte: vzorčne ukrepe za zaščito zdravja in varstvo pri delu, itd. Razlika med tem postopkom in postopkom Izvršilnega komiteja je v tem, da v kolikor Zakonodajni komite odkloni predlog, mora Komisija predložiti ta predlog v sprejem Svetu in o tem obvestiti Parlament. Svet se mora izreči o predlogu Komisije s kvalificirano večino v roku treh mesecev in ob tem upoštevati tudi stališče Parlamenta.

Poznavanje zakonodajnega procesa na nivoju Evropske unije je izrednega pomena za dejavnost zastopanja interesov, saj je glede na izbrani postopek pri sprejemanju določenega ukrepa potrebno izbrati pravilno strategijo lobiranja.

Videli smo lahko, da vsak postopek vključuje subjekte v različnih vlogah, ki imajo različno težo pri sprejemanju odločitev. Zato je pomembno, da predstavniki interesnih skupin oblikujejo plan aktivnosti, strategijo zaveznitva in komuniciranja, glede na posamezno fazo procesa.

3. Evropski socialni dialog in zastopanje interesov malih in srednjih podjetij

Evropski socialni dialog je pomembna iniciativa, ki služi za uresničevanje interesov malih in srednjih ter obrtnih podjetij. UEAPME si je zelo prizadevalo, tako na pravnem kot na političnem področju, da bi zagotovilo sodelovanje malih in srednjih ter obrtnih podjetij v Evropskem socialnem dialogu. To prizadevanje je obenem tudi vzorčni primer za uspešno dejavnost lobiranja.

Strukturo in funkcioniranje socialnega dialoga je sprva urejal socialni protokol v maastrihtski pogodbi, sedaj pa to področje regulirajo členi 137, 138 in 139

amsterdamske pogodbe. V socialnem dialogu sodelujejo samo tiste evropske organizacije, ki so našteje v aneksu III odločbe Komisije COM(96) z dne 18.9.1996.

Socialni dialog sestavljata dva segmenta: prvi segment je segment *dialoga in pogajanj*, drugi pa segment *usklajevanja*.

V prvem segmentu potekata naslednji dve aktivnosti: a) medpanožni socialni dialog v katerem sodelujeta organizaciji UNICE-UEAPME³ kot predstavnici privatnih podjetij, organizacija CEEP⁴ kot predstavnica javnih podjetij in ETUC⁵ kot predstavnica delavcev; b) sektorski socialni dialog v katerem sodelujejo sektorske organizacije, ki so navedene v seznamu.

V drugem segmentu deluje Stalni komite za zaposlovanje, v katerem imajo svoje predstavnike organizaciji UNICE-UEAPME ter izbrane nacionalne sektorske organizacije kot zastopnice privatnih podjetij, CEEP ter tudi ETUC in izbrane nacionalne zveze sindikatov kot predstavnice delavcev.

Evropski socialni dialog poteka preko dveh postopkov: *1. posvetovanja* in *2. pogajanja*.

Sam postopek posvetovanj ima dva fazi:

1. faza: Komisija pošlje predlog socialnim partnerjem skupaj s poročilom o uresničevanju specifičnih vprašanj v okviru socialnega dnevnega reda. Socialni partnerji imajo nato na voljo 6 tednov, da podajo odgovor.
2. faza: Komisija prouči stališče socialnih partnerjev in jim pošlje nov predlog. Socialni partnerji imajo v tej fazi na voljo dve možnosti: a) pristanejo na predlog Komisije in v tem primeru ga bo le-ta tudi uresničila; b) pričnejo s skupno akcijo (priporočila ali kakšna druga vrsta skupne iniciative, pogajanja).

V primeru, da se socialni partnerji odločijo, da bodo pričeli s skupno akcijo, to svojo odločitev sporočijo Komisiji s skupnim pismom, Komisija pa nato umakne svojo pobudo za obdobje 9 mesecev, s čimer omogoči socialnim partnerjem, da uresničijo skupno akcijo ali pa pogajanja.

Socialni partnerji sporazum predstavijo Komisiji, ki nato preveri zastopanost partnerjev in nato ta sporazum pošlje Svetu in Parlamentu. Parlament sporazuma ne more spreminjati, Svet pa ga lahko edinole sprejme ali pa zavrne.

Do sedaj so socialni partnerji sklenili naslednje sporazume:

- leta 1996: sporazum o porodniškem dopustu, direktiva Sveta 96/34/CE z dne 3. junija 1996, objavljeno v Uradnem listu L145/4 15.6.1996;
- leta 1998: sporazum o delu s skrajšanim delovnim časom, direktiva Sveta 97/8/CE z dne 15. decembra 1997, objavljena v Uradnem listu L 14/9 20.1.1998;

- leta 1999: sporazum o delu za nedolžne mlade, direktiva Sveta 1999/70/CE z dne 28. junija 1999, objavljeno v Uradnem listu 178/43 10.7.1999.

³ Evropsko združenje obrti ter malih in srednjih podjetij

⁴ Evropska konfederacija javnih podjetij

⁵ Evropska konfederacija sindikatov

Trenutno med socialnimi partnerji potekajo pogajanja o začasnem delu, s čimer se nekako zaključuje »trilogija« o atipičnih delovnih razmerjih.

Sprejete direktive morajo države članice uresničiti v obdobju dveh let, druga dva načina pa sta preko zakonodajnega postopka ali pa na temelju sporazuma med socialnimi partnerji v dotični državi.

Socialni dialog predstavlja pomembno področje socialne in ekonomske politike pri zastopanju interesov. Ta vloga je še pridobila na pomenu z začetkom t.i. »procesov«⁶ in sicer luksemburškega (20.-21. november 1997, zaposlovanje in socialna politika), cardiffskega (15.-16. junij 1998, enotni trg), kölnskega (3.-4. junij 1999, ekonomski razvoj) in zasedanjem Sveta v Lizboni (20.-21. junij 2000, konkurenca), kjer se je izoblikovala praksa »odprte koordinacije«.

Socialni partnerji so navzoči na srečanjih predsednikov držav in vlad, kamor jih povabi država ki predseduje Evropski uniji. Dvakrat letno prisostvujejo sestankom ministrom za gospodarstvo in finance Sveta Evropske unije, sodelujejo pa tudi na sestankih ministrov Evropske unije za socialna vprašanja v okviru socialnega dialoga in pa tudi v delovnih telesih Komiteja za socialni dialog za področja zaposlovanja, usposabljanja (glej memorandum UEAPME na spletnih straneh UEAPME).

4. Zastopanje interesov v programih Evropske unije

Faza vodenja programov Evropske unije predstavlja širok spekter možnosti za interesne skupine, ki lahko vplivajo na učinkovito izvajanje teh programov.

V tej točki bomo prikazali postopke vodenja za dva programa, ki ju podpira Komisija Evropske unije: Peti program za raziskave in razvoj ter Veletni program za podjetja in podjetništvo.

Primer: Peti program za raziskave in razvoj⁷

Prvi predlogi programa se oblikujejo interno, in sicer poda predlog ustrezna direkcija v okviru Komisije. Na podlagi stikov, ki jih je Komisija vzpostavila z znanstveniki, ki so sodelovali v prejšnjih programih se oblikuje predstava o problematiki, ki bi utegnila zanimati znanstveno sfero.

⁶ »Proces« je iniciativa predsedstva Evropske unije, ki ima za cilj napraviti Politiko Evropske unije na določenem področju bolj učinkovito, tako da organizira sodelovanje med Komisijo in državami članicami.

⁷ Glej poročilo seminarja usposabljanja, ki ga je organizirala SBRA in Eurochambre v Bruslju 14.-16. decembra 2000.

Na nekoliko bolj formalni ravni pa Komisija vzpostavi stike s Svetom, ki dobijo obliko dokumentov za diskusijo. To komuniciranje ima javni značaj ter je pod javnim nadzorom in hkrati ponuja možnosti za dajanje komentarjev.

Na tej stopnji Komisija ta posvetovanja institucionalizira, tako da ustanovi formalne komiteje in vodi neformalna posvetovanja. Najmanj 6 organizacij, ki so bodisi na ravni Evropske unije ali pa država članic je vključenih v pripravo in izvajanje Okvirnega programa in so treh različnih vrst.

Na ravni Evropske unije

Prvi, programski komiteji. Vsak posamezen program v okviru Okvirnega programa ima programski komitej in v vsakem programskem komiteju sedijo predstavniki držav članic in predstavniki pridruženih držav. V tem primeru so to tudi drave-kandidatke za članstvo.

To je en način kjer se zastopanje interesov direktno realizira skozi izvajanje Okvirnega programa.

Drugi, Komitej za znanstveno in tehnološko raziskovanje (CREST). To je svetovalno telo, v katerem so predstavniki držav članic, ne pa tudi predstavniki kandidatki in ki pomaga tako Svetu kot Komisiji pri njeni nalogi formuliranja raziskovalne politike in politike tehnološkega razvoja. Komitej je sestavljen iz oseb ki so v posameznih državah članicah odgovorne za raziskovalno politiko in politiko tehnološkega razvoja ter predstavnikov Komisije in je povezan predvsem z Okvirnim programom. Ta dva organa sta torej organa, kjer se drave članice medsebojno srečujejo pri delu s programom.

Tretji: Ekspertna svetovalna skupina (EAG). To telo sestavljajo ljudje ki so po poklicu svetovalci. Vsak izmed njih ima posebno zadržitev. EAG opredeli smernice za delovni program, tehnične in ekonomske cilje in daje pripombe na rezultate ki jih dajejo programi, s ciljem da se drug program ki sledi ustrezno prilagodi.

Torej gre resnično za praktično raven in drave kandidatke so prejele povabilo, da imenujejo predstavnike, ki so bili imenovani. Tako je to drugi način kjer kandidatke na ekspertni ravni ponovno medsebojno delujejo pri programu.

Četrta: *Evropski raziskovalni forum (EAR.) EAR je novo posvetovalno telo (na nek način naslednik IRDAC-a in ESTA-e, ki pa nista bila ukinjena), v katerem je največ 60 ljudi, med njimi tudi predsednik Ekspertne svetovalne skupine. Sestavljata ga dve zbornici: industrijska zbornica in akademska zbornica. Na ta način imajo interesne skupine možnost direktno vplivati na vodenje programa.*

Člani Evropskega raziskovalnega foruma dosedaj še niso bili imenovani. Sama skupina je bila sicer že formirana, nobeden od članov pa še ni bil imenovan. Ko bo Komisija imenovala članke ne bo imenovala vseh 60 članov iz držav članic, temveč bo določeno število mest rezervirala za kandidatke. To je še en način kako lahko interesne skupine uveljavijo svoja stališča.

Peta: *evropske organizacije ki predstavljajo na višji ravni interese malih in srednjih podjetij in obrti, vključujejo tudi UEAPME in panožne organizacije kot npr. EARTO (Evropska organizacija pogodbenih raziskovalnih organizacij), CEFIC (kemija), Konferenca rektorjev in druge zainteresirane organizacije. Posvetovanje s temi organizacijami poteka na formalni ravni, občasno pa tudi na neformalne načine med pripravljalno fazo programa, med postopkom sodelovanja pa program odobri Svet. Komisija poskuša tudi vplivati na te organizacije, da bi navezale partnerske odnose z organizacijami držav kandidat in poskuša vključiti znanstvenike držav kandidat v predloge za sodelovanje v akcijah programa (inverzno lobiranje).*

Na nacionalni ravni

Prva: *nacionalni sistemi kontaktnih točk (NCP,) ki so del mreže nacionalnih sistemov kontaktnih točk. Oblikovanje NCO je primarno naloga držav, k temu opravilu pa so bile povabljene tudi državne kandidatke. Komisija se je seveda zavezala, da bo sodelovala in delovala skozi te nacionalne kontaktne točke na določen način. Dogovorjene so bile splošne smernice o njihovem delovanju v zvezi z dajanjem informacij in pomoči bodočim udeležencem in spletnjem mreže (networking). Spletanje mreže mreže med njimi je pomembna dejavnost pri nastajanju nove vrednosti in omogoča ljudem, da vstopajo v prave konzorcije za realizacijo pravih projektov.*

Druga: *pisarne za zvezo. Tudi te spadajo k nalogam posameznih držav. Komisija se je zavezala, da bo sodelovala z njimi (dajanje informacij, pomoč, itd.), podobno kakor z vsakim, ki izraža interes do programov raziskav in razvoja in ki želi pomagati svoji državi in njenim znanstvenikom. Pisarna za zvezo je dodaten kanal za znanstvenike, ki želijo biti v stiku s Komisijo.*

Vse to so kanali preko katerih lahko na ravni Komisije in nacionalnih oblasti organizacije malih in srednjih podjetij vplivajo na proces odločanja in predstavijo svoje interese. Nismo pa omenili iniciative Evropskega parlamenta in ostalih posvetovalnih organov, kot je npr. ECOSOC in Komite regij, ki prav tako posegajo v postopek odobritve programa.

V fazi implementacije programa obstoji zelo jasno izražen in uravnavan interes tako s strani Programskega komiteja, kakor s strani Ekspertnih svetovnih skupin.

Primer: Veletni program za podjetja in podjetništvo 2001-2005 (MAP)⁸

Tako v pripravljaln, kakor v fazi implementacije tega programa je mogoče razlikovati tri ravni interevencije v zastopanju interesov, tako na ravni Evropske unije, kakor na ravni posameznih držav.

a) Pripravljalna faza na ravni Evropske unije

Prvi: na ravni Komisije. Komisija pripravi predlog osnutka in ga pošlje državam članicam ter vsem ostalim zainteresiranim subjektom, vključno s organizacijami malih in srednjih podjetij.

Drugi: zastopanje držav članic. Komisija razpravlja o predlogu v Komiteju za vodenje programa za podjetja, v katerem so predstavniki držav članic.

Tretji: zastopanje evropskih organizacij malih in srednjih podjetij ter obrtnih podjetij. V teh fazah se predstavniki sektorja malega gospodarstva posvetujejo in predstavijo svoje predloge Komisiji, potem ko so zbrali vsa stališča svojih članov. Po opravljenih teh treh podfazah Komisija sprejme predlog in ga predloži Svetu in Parlamentu v skladu z postopkom sodelovanja.

b) Pripravljalna faza na nacionalni ravni

Predstavniki nacionalnih vlad se posvetujejo s predstavniki malih in obrtnih podjetij o predlogu, ki ga jim pošlje Komisija. Predstavniki malih in obrtnih podjetij razpravljajo o predlogu in nato predstavijo skupno stališče nacionalnim predstavnikom, ki poskušajo dobiti podporo tudi od drugih držav članic.

Na koncu postopka sodelovanja Svet odobri MAP. Ta faza traja eno leto.

Faza implementacije na ravni Evropske unije

Prvi : predstavniki nacionalnih vlad. Komisija pošlje predlog delovnega programa 2001 Komiteju za vodenje programa za podjetja, v skladu z novim »postopkom odprte koordinacije«, katerega je potrdil Svet na zasedanju v Lizboni.

Drugi⁸: predstavniki interesnih skupin:Komisija neuradno pošlje predlog delovnega programa 2001 organizacijam malih in srednjih podjetij.

c) Faza implementacije na nacionalni ravni: Ministrstva za industrijo se informirajo in posvetujejo s predstavniki malih in srednjih podjetij o akcijskem programu.

d) Organizacije malih in srednjih podjetij razpošljejo letni delovni program med svoje članice, katere obvestijo tudi o dejavnostih v okviru programa ki ponujajo pomoč pri sodelovanju.

⁸ Odločba Sveta, 2000/819/EC z dne 20. decembra 2000, Uradni list L33/84 z dne 29.12.2000.

V okviru promoviranja evropske politike za podjetja in podjetništvo je Komisija s svojo odločbo z dne 8. novembra 2000 (COM (2000) 690 Uradni list L 285/24 z dne 10.11.2000) ustanovila posvetovalni komite, imenovan Skupina za podjetniško politiko (EPG), namen katerega je »pomagati Komisiji s svojimi pripombami pri definiranju prioritet in smernic podjetniške politike ki jo izvaja Komisija. Skupina ima dve sekciji: a) direktorij v katerem sta en ali dva predstavnika iz vsake države članice in b) strokovno zbornico v kateri je lahko do 40 članov, ki so izbrani s področij ki so ključnega pomena za podjetništvo. Seznam članov, ki jih imenuje Komisija bo objavljen v Uradnem listu Evropske komisije.

Ostale pogoje je določila Generalna direkcija, da bi promovirala zastopanje interesov združenj podjetij v različnih dejavnostih programa. Naj omenimo samo okroglo mizo bank ter malih in srednjih podjetij na kateri se zberejo predstavniki bank in podjetij in kjer poskušajo poiskati rešitve za izboljšanje dostopa do kreditov (http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/financing/round_table).

Seznam obstoječih organizacij katere promovira Generalna direkcija za podjetja je dosegljiv pri oddelku A Generalne direkcije.

5. Vloga državljanov v zakonodajnem procesu Evropske unije

Ko smo analizirali različne postopke smo videli, da imajo v okviru zakonodajnega procesa Evropske unije pomembno mesto tudi pobude državljanov. Ta vloga se uresničuje v najpomembnejših fazah procesa odločanja:

- a) fazi vzpenjanja
- b) fazi spuščanja.

Koordinacija lobiranja med Evropsko unijo in državami je izredno pomembna, čelimo da bo predstavljanje interesov učinkovito. To vprašanje je tudi tesno povezano z organizacijo državljanov kandidatov.

Faza vzpenjanja postaja vse bolj in bolj pomembna faza v lobiranju za interesne skupine v državah Evropske unije po poskusu oblikovanja zakonodaje s katero

naj bi se realiziral enotni trg in po pričetku procesov, ki so sledili Cardiffu, Luksemburgu in nazadnje tudi zasedanju Sveta v Lizboni (proces »odprte koordinacije« držav članic na monetarnem, ekonomskem in socialnem področju).

Prestavniki interesnih skupin so izrazili zahtevo po ustanovitvi nacionalnih institucij (to velja za Italijo), kar bi omogočilo bolj učinkovito izražanje pomembnih interesov:

1) na nacionalni ravni naj bi zagotovili stabilne in transparentne pogoje za izražanje interesov z ustanovitvijo Odbora za koordinacijo zakonodajnega procesa, v katerem bi imeli svoje predstavnike nacionalne institucije, gospodarstvo in sociala in kjer bi bila koordinacija v rokah Oddelka za evropsko politiko. Naloga takega odbora bi bila predvsem:

- a) prodobivanje informacij in dokumentov o vprašanih, ki jih bo obravnaval Svet na svojih zasedanjih;
- b) ugotavljanje kakšna stališča imajo subjekti ki sodelujejo v tem odboru o pravnih zadevah.

2) Na nacionalni ravni naj bi koordinirali lobiranje s fazami, ki so predvidene na ravni Evropske unije, z namenom:

- a) zagotoviti nepretrgan potek zakonodajnega procesa;
- b) soočiti stališča različnih držav članic Evropske unije in koordinirati lobiranje na ravni različnih držav članic in prispevati k oblikovanju dogovora na nivoju različnih evropskih institucij, Evropskega parlamenta, ECOSOC-a, Komiteja regij, Sveta.

Oddelek za evropsko politiko in Ministrstvo za zunanje zadeve sta ustanovila nacionalno konferenco pri Nacionalnem komiteju za gospodarstvo in delo (CNEL, www.cnel.it), s katero želita povečati kakovost italijanskega prispevka v fazi vzpenjanja v zakonodajnem procesu. V okviru te konference poteka koordinacija, in sicer na osnovi zakonodajnega programa, ki ga Komisija izda na začetku vsakega leta:

- a) stališča predstavnikov interesnih skupin v zvezi z zakonodajnim programom;
- b) iniciativ predstavnikov raznih ministrstev, ki se predložijo ustreznim institucijam Evropske unije.

Faza spuščanja v okviru zakonodajnega procesa vključuje interesne skupine v trenutku prenosa evropske zakonodaje v nacionalni pravni red.

To je faza v kateri je dejavnost interesne skupine še vedno pomembna. Dejansko se prenos zakonodaje opravi preko različnih sklepov (zakonodajnih, administrativnih, regulatornih) in ima vpliv na obstoječo zakonodajo, ki lahko vpliva na ekonomske in socialne pogoje.

V tej fazi se mora zastopanje interesov izraziti na nacionalni, kakor tudi na regionalni ravni.

Ta faza ima velik pomen za interesne skupine držav kandidatk. Prenos prava Evropske unije v pravne rede teh držav postavlja te interesne skupine v ospredje. Izkušnje interesnih skupin držav članic pri lobiranju nam kažejo na konkretno prakso, ki jo je potrebno upoštevati, če želimo zagotoviti prenos evropskega pravnega reda ob upoštevanju interesov, med njimi tudi interesov malih in srednjih podjetij ter obrtnega sektorja. Ta vidik obravnava točka 11 tega gradiva.

6. Strategija organizacij malih in srednjih podjetij v procesu zastopanja interesov na nivoju Evropske unije

Proces integracije v Evropi in razvoj evropskih politik vpliva na položaj interesnih skupin. Združenja malega gospodarstva so temu ustrezno prilagodila svoje obnašanje, s ciljem da se čim bolj prilagodijo novonastali situaciji⁹.

Evropske organizacije malih in srednjih podjetij in obrtnih delavnic so:

- a) okrepile svojo notranjo strukturo, povečale svoje sposobnosti in usposobile vodilno osebje;
- b) okrepile svoje članstvo, in sicer v dveh smereh: navzočnost teh organizacij v državah Evropske unije in Srednje in Vzhodne Evrope se je povečala; organizacije v državah članicah Evropske unije so se združile v eno organizacijo na evropski ravni;
- c) zmanjšale od 11 na 6 (glej tabelo 11) število evropskih organizacij preko procesa združevanja (EUROPME se je združil z UEAPME leta 1999) in selekcije;
- d) povečale svojo vlogo v Evropskem socialnem dialogu.

Rezultat tega procesa, ki se je zaključil ob koncu devetdesetih let je bil predvsem ta, da se je opazno povečala vloga organizacij malega gospodarstva pri zastopanju interesov. Dokaz temu so številni dokumenti o malih in srednjih podjetjih ter obrti v Evropi, sodelovanje v Evropskem komiteju (glej aneks), sodelovanje na vseh srečanjih na temo makroekonomske politike, politike zaposlovanja in socialne politike.

Tabela 1: seznam najbolj reprezentativnih evropskih združenj malih in srednjih podjetij

CCACC	Comité de coordinations des Associations de Cooperative de la CEE
CEDI	Confédération Européenne des Indipendants
EUROCHAMBRES	Union Européenne des Chambres de Commerce
EUROCOMMERCE	Commerce Européen
UEAPME	Union Européenne de l'Artisanat et des PME

Poglavitna tendenca, ki je značilna za organizacije malega gospodarstva, ki se soočajo s procesom evropeizacije je njihova **večja mednarodna zastopanost**.

⁹ podrobneje o tem glej: Lanza-Laco-Gualmini, Proces globalizacije in lokalno kolektivno delovanje v Greenwood-Jacek Organizirano poslovanje in nova globalna ureditev, London, Macmillan, 2000.

Lahko rečemo, da so združenja malih in srednjih podjetij in gospodarske zbornice v sredini osemdesetih let okrepile svoje stike z nadnacionalnimi institucijami na različne načine:

- a) odprla so svoja predstavništva v Bruslju ali pa posredno preko drugih organizacij in na ta način razširila dejavnost lobiranja in svojim članom omogočila nove storitve, predvsem na področju informiranja;
- b) združila svoja predstavništva v eni evropski instituciji in tako okrepila te organizacije;
- c) povečala svojo prisotnost v evropskih organizacijah in s tem omogočila, da so prodrli politični predlogi v zvezi s problemi malih in srednjih podjetij;
- d) podprla evropske sektorske organizacije, da bi na ta način omogočila uveljavitev novih področij zastopanja za mala in srednja podjetja ter obrt v procesu odločanja na višjih ravneh.

Povečanje horizontalne in sektorske zastopanosti je tendenca, ki je značilna za vse najbolj reprezentativne strokovne organizacije državljanov Evropske unije. Evropski imenik javnih zadev 2001¹⁰ vsebuje 1297 gospodarskih in strokovnih združenj v Evropi, ki predstavljajo posamezne panoge, industrijske in strokovne sektorje na ravni Evropske unije in poleg tega 708 interesnih skupin, ki predstavljajo širok spekter interesov, kot so okolje, izobraževanje, zdravstvo, zaščita potrošnikov, itd.

To prizadevanje evropskih združenj malih in srednjih podjetij, da razširi dejavnost lobiranja na mednarodni in predvsem na evropski ravni ter poveča ponudbo storitev, se je okrepilo z razvojem politične dejavnosti evropskih institucij na področju malih in srednjih podjetij, z razvojem evropske regionalne politike v devetdesetih letih in izvajanjem evropskih programov, ki terjajo transnacionalno partnerstvo nacionalnih, regionalnih in lokalnih združenj malih in srednjih podjetij.

Kot posledica evropeizacije profesionalnih in panožnih organizacij je prišlo tudi do sprememb v nalogah in funkcijah lobiranja med nacionalnimi in krajevnimi organi.

Vzporedno s povečevanjem vloge regij na institucionalni ravni so tudi regionalni organi ukrepali, s ciljem da bi si:

- a) zagotovili direktno zastopstvo na ravni Evropske unije;
- b) povečali povpraševanje po mednarodnem zastopanju nacionalnih organov organizacije, kot je oblikovanje novih organov v organizaciji na nacionalni ravni, kjer bi lokalne strukture lahko sodelovale v procesu odločanja na ravni Evropske skupnosti.

¹⁰ Landmark, enajsta izdaja, www.contacteu.com

V tem kontekstu je na dejavnost lobiranja lokalnih struktur vplivala nova strategija nacionalnih združenj v procesu internacionalizacije. Ta vpliv se izraža preko naslednjih načinov obnašanja: a) lokalne strukture združenj malega gospodarstva so v številnih primerih odprle svoje lastne pisarne v Bruslju; b) delujejo preko uveljavljenih ekonomskih institucij; c) kupujejo mednarodne storitve (informacije, pomoč pri sodelovanju v evropskih programih, itd.) od nacionalnih združenj malih in srednjih podjetij.

Lahko rečemo, da v obdobju od sredine osemdesetih pa do začetka devetdesetih let lokalna združenja malega gospodarstva iščejo podporo pri lokalnih organih oblasti, da bi ta podprla njihovo dejavnost lobiranja na mednarodni ravni in pomagala pri navezovanju mednarodnih stikov. Primer takega delovanja je združenje malega gospodarstva iz Bergama, ki mu je uspelo dobiti podporo Ministrstva za industrijo in je leta 1988 odprlo svojo predstavništvo v Bruslju.

Proces globalizacije je povzročil, da so poleg nacionalnih tudi lokalna združenja malega gospodarstva prisiljena uresničevati strategijo zastopanja interesov na evropski in mednarodni ravni, ponujati evropske storitve svojim podjetjem, raziskovati mednarodna in medregionalna partnerstva, bodisi s pomočjo nacionalnih združenj, bodisi direktno. Obenem pa je globalizacija prisilila lokalna združenja podjetniškega sektorja da uvedejo spremembe v dejavnost lobiranja na lokalni ravni.

7. Postopki v dejavnosti lobiranja interesnih skupin: neformalni, formalni, organizirani

Ko analiziramo pogoje in izkušnje lobiranja lahko razlikujemo tri prevladujoče postopke, katere uporabljajo pri lobiranju predstavniki malih podjetij in obrtnega sektorja.

Prvi postopek bi lahko poimenovali **»neformalni postopek«**, drugega **»organizirani postopek«** in tretjega **»vsklajeni postopek«**.

Neformalni postopek je način lobiranja, ki poteka nepretrgano in glede na specifične potrebe, ki se pojavijo v določenih skupinah.

Ta postopek ima prvenstveno individualen značaj in ga vodi posamezno združenje na temelju odnosov, ki so se izoblikovali med predstavniki malih in srednjih podjetij in predstavniki ustreznih institucij ter političnih sil.

Neformalni postopek karakterizira tudi sama narava vprašanj, ki so v centru dejavnosti lobiranja. Ta vprašanja so v glavnem povezana s specifičnimi potrebami zadevnih interesnih skupin ali specifično strategijo organizacije o določenem vprašanju ki spada v področje evropske politike.

Neformalni postopek lobiranja obsega v glavnem naslednje aktivnosti:

- a) navezavo širokega spektra stikov med združenjem in institucijami, in sicer na temelju strategije promocije organizacije, da bi na ta način dobili informacije o dnevnem redu dela institucij in zagotovili izmenjavo informacij;
- b) promoviranje običajnih stikov odgovornih oseb v združenjih s predstavniki institucij in predstavniki političnih sil, da bi jih tekoče seznanjali s stališči združenj;
- c) predstavitev dokumentov združenj malih in srednjih podjetij o prioritetenih vprašanjih institucijam, političnim dejavnikom in ostalim organizacijam;
- d) predstavitev stališč o ključnih vprašanjih medijem.

Neformalni postopek nasplošno zahteva pozitiven odnos med političnimi predstavniki in predstavniki malih in srednjih podjetij, ki mora temeljiti na spoznanju o pomembni vlogi, ki jo imajo mala podjetja v gospodarstvu (številne države Evropske unije imajo posebno ministrstvo za malo gospodarstvo). Potemtakem morajo biti srečanja z institucijami in političnimi dejavniki običajna in ni nujno, da se na njih izoblikuje rešitev problema. Na ta način se predstavniki politike in vlad seznanijo s priporočanji malih in srednjih podjetij. Predstavniki malih in srednjih podjetij in parlamentarci se redno srečujejo tudi neformalno, včasih tudi na zajtrkih, kjer izmenjujejo informacije, poglede in podajajo predloge, kar so vse pomembni elementi dejavnosti lobiranja.

Organizirani postopek je procedura, kjer lobiranje poteka v okviru komitejev in kot *konzultacije med institucijami*. Te komiteje ustanovljajo institucije, v mnogih primerih tudi na prošnjo organizacij malih in srednjih podjetij, zato da bi dopolnili svojo iniciativo na področju malega gospodarstva s konzultacijami med njimi in organizacijami malih in srednjih podjetij.

Vprašanja organiziranega lobiranja so povezana s horizontalnimi ali sektorskimi vprašanji v katerih je interesna skupina aktivna, kot je npr. zakonodaja in regulativa.

Komiteji so zelo razširjeni na ravni Evropske unije, pa tudi na nacionalni in regionalni ravni v državah članicah. Taka praksa pripomore k obrambi interesov organizacij malih in srednjih podjetij pri določenih zadevah. V teh komitejih se dejavnost lobiranja kaže v obliki svetovanja, kot delovni dokumenti, kar prispeva svoj delež v procesu odločanja institucij. Organizirani postopek daje organizacijam malih in srednjih podjetij informacije o politikah na različnih področjih, ki so povezana z interesi malih in srednjih podjetij. Dejavnost lobiranja uporablja konzultacije in svetovanje kot sredstvi za doseg svojih ciljev.

V okviru organiziranega postopka lahko lobiranje izkoristi možnost *promoviranja konvergence interesov* drugih organizacij, ki sodelujejo v komitejih.

V ta model lahko vključimo tudi prakso *zaslišanja*, ki se je institucije poslužujejo v primerih priprave sklepov o pomembnih splošnih vprašanjih.

Usklajena praksa je praksa, ki temelji na tripartitnem odnosu med institucijami, podjetniki in sindikati. Specifični cilji usklajene prakse se nanašajo na makroekonomska vprašanja, socialni dialog, splošna nacionalna vprašanja, proces regionalnega razvoja, itd.

Ta praksa se izvaja v številnih državah Evropske unije, med drugim tudi v Italiji, ki se sooča s problemi gospodarske rasti in zaposlovanja. V skladu s to prakso vlada in socialni partnerji sklepajo sporazume na ekonomskem in socialnem področju, iz česar sledijo določene obveznosti. V skladu s to prakso je bil v Italiji prvi tak sporazum podpisan leta 1993.

Na nivoju Evropske unije poteka socialni dialog podobno, vendar ima tudi določene posebnosti (Komisija podpira socialni dialog, vendar pa ne nastopa kot stranka v sporazumu), ki so opredeljene v socialnem protokolu aneksa maastrichtske pogodbe.

V tem okviru se lahko socialni partnerji odločijo o začetku pogajanj o vprašanjih, ki jih predlaga Komisija ali pa se odločijo, da bodo uporabili pravico dajanja pobud pri vprašanjih, ki so povezana z dnevnim redom socialnih vprašanj Komisije.

Na regionalni ravni pa se ta praksa uporablja v tistih državah, kjer regije sodelujejo v planiranju regionalnega razvoja in vključuje vse regije, ki sodelujejo v izvajanju evropske regionalne politike. V tem primeru lokalna vlada ustvarja pogoje, da se lahko predstavniki malih in srednjih podjetij srečujejo in razpravljajo s predstavniki regionalnih vlad in predstavniki Evropske unije, da bi na ta način pospeševali regionalni razvoj, opredelili okvir tega razvoja in določili vsebino politike za mala in srednja podjetja v njem in vlogo socialnih partnerjev.

Usklajena praksa se je pričela uporabljati na začetku devetdesetih let. Na njeno uporabo so vplivale raziskave, kako narediti evropske regionalne politike karseda učinkovite in na drugi strani želja nadomestiti poseganje centralnih vlad v razvoj manj razvitih področij s prakso ki bi bila bolj primerna za ovrednotenje notranjih virov lokalnega razvoja.

8. Sheme v procesu lobiranja

Podobno kot v zakonodajnem procesu, tako tudi v lobiranju ločimo »proces vzpenjanja« in »proces spuščanja«. Oba procesa potekata skladno z »neformalno prakso« in »organizirano prakso«, ki smo ju omenili zgoraj. Usklajena praksa pa ima tudi ustrezno dinamiko, saj v tem primeru iniciativo prevzame vlada.

Proces vzpenjanja je proces v katerem predstavniki malega gospodarstva *prevzamejo pobudo* v odnosu do vladnih organov ali političnih predstavnikov, s ciljem predlagati začetek neke nove dejavnosti v korist malih in srednjih podjetij ali pa poskušati spremeniti obstoječe pogoje. Ta proces bazira na *proaktivni* vlogi združenj malih in srednjih podjetij v procesu lobiranja.

Proces spuščanja je proces v katerem se institucije na različnih ravneh *posvetujejo* z združenji malih in srednjih podjetij, da bi ugotovile njihova stališča o novi politiki ali novem programu, ki je namenjen prav tem podjetjem ali pa da bi se informirale o njihovih potrebah in zbrale njihove predloge o določenih vprašanjih. Za ta proces je značilno, da imajo združenja malih in srednjih podjetij v lobiranju *reaktivno* vlogo. Vendar pa je tudi v tem primeru pomembno imeti iniciativo in doseči, da podprejo naše predloge tudi druge skupine.

Procesa med seboj *nista ločena*, temveč *delujeta paralelno ali interaktivno* v procesu lobiranja (vendar pa so v obeh procesih faze, ki različno vplivajo na rezultat lobiranja).

Shematsko lahko te faze klasificiramo na naslednji način: a) pripravljalna faza lobiranja; b) obramba predloga; c) uresničevanje rezultatov; d) faza verifikacije.

V **pripravljalni fazi** se zbirajo vsi elementi na osnovi katerih lahko organizacije malih in srednjih podjetij predstavijo predloge institucijam.

Priprava mora biti izvedena natančno, kajti s predlogom moramo ne samo jasno izraziti potrebe malih in srednjih podjetij, temveč tudi predstaviti argumente, ki opravičujejo ukrepanje državnih organov. Pomembno je tudi, da je predlog dobro dokumentiran in da je predstavljen tako, da dobi lobiranje potrebno transparentnost.

V tej fazi tudi izberemo strategijo za pridobitev politične podpore projektu. Komisija in tudi druge institucije na vseh nivojih stalno prejemajo množico predlogov, tako da je zelo koristno, da jasno opredelimo naša stališča.

Obramba predloga je faza v procesu lobiranja v kateri raziščemo ali bodo predlog podprle tudi druge organizacije in lokalni dejavniki. Pomembno je, da se povežemo s tistimi, ki imajo enake interese, in sicer po možnosti s tistimi osebami ki so na najvišjih položajih. Ako bo več združenj govorilo z enim glasom se jih bo bolj slišalo. To je odločilna faza procesa lobiranja, saj gre za fazo med katero je potrebno oblikovati soglasje o predlogu, poleg tega pa je treba izvajati tudi strategijo za doseg politične podpore s katero bi podkrepili predlog, ki so ga ustreznim oblastvenim organom predstavila združenja malih in srednjih podjetij.

Faza implementacije je faza, v kateri je potrebno odločitev, ki jo sprejme oblastveni organ kot rezultat lobiranja, tudi ustrezno realizirati, kar pa ni vedno lahko. V obdobju implementacije sklepa se namreč še vedno lahko pojavijo tendence, ki nasprotujejo uresnitvi. Zaradi tega mora potekati lobiranje neprestano.

Lobiranje mora vključevati tudi fazo verifikacije, v kateri moramo skupaj z vsemi vpletenimi subjekti analizirati možne posledice lobiranja na ostale aspekte interesov malih in srednjih podjetij in utrditi stike za morebitne prihodnje pobude.

Organizacije malih in srednjih podjetij imajo v procesu lobiranja pomembnejšo vlogo če izpolnjujejo naslednje pogoje:

- a) organizacije ali pa njene strukture imajo pomemben vpliv kot predstavnice svojih članov;
- b) so se sposobne povezovati s sorodnimi organizacijami;
- c) so sposobne povezati obambo interesov s splošnimi interesi družbe in gospodarstva;
- d) so sposobne mobilizirati interese, ki jih zastopajo;
- e) imajo razvite odnose z mediji.

Zastopanje organizacij malih in srednjih podjetij je na splošno potrjeno s sodelovanjem predstavnikov malih in srednjih podjetij v institucionalnih telesih, ki se ukvarjajo z gospodarskimi in socialnimi zadevami.

Zastopanje organizacij malih in srednjih podjetij ima lahko korist tudi od članstva, ki ga ima nacionalna organizacija v organizacijah na nivoju Evropske unije in od članstva regionalnih organizacij v nacionalni organizaciji.

Drugi pomemben vidik v lobiranju so stiki s sorodnimi strukturami (druge organizacije malih in srednjih podjetij, itd.), na osnovi česar se lahko oblikuje

široka fronta v lobiranju. *Ta zmožnost temelji na neodvisnosti organizacij malih in srednjih podjetij od političnih sil in na pristnem značaju zastopanja malih in srednjih podjetij.*

Problemi malih in srednjih podjetij so za družbo velikega pomena. Ta interes se še poveča s pomočjo lobiranja, ki postavi v ospredje pomen **razmerja med dejavnostjo lobiranja in splošnim interesom.**

Zato je pri lobiranju pomembno, da vzpostavimo široko fronto zastopanja interesov. Široka fronta zagotovi skladnost interesov ki so predmet lobiranja s splošnim interesom. Široka fronta zastopanja interesov bo imela tudi pozitiven učinek na odločanje institucij.

Odnosi z mediji postajajo v informacijski družbi vse bolj pomembni. Pomemben del strategije lobiranja je tako tudi informacijska kampanja v medijih o problemih ki jih zagovarja organizacija malih in srednjih podjetij.

Odnosi med socialnimi partnerji so ključnega pomena za uspeh dejavnosti, ki je usmerjena v promocijo lokalnega razvoja. Približevanje pogledov subjektov o ciljih lokalnega razvoja zahteva sistem odnosov med partnerji, ki *temelji na zaupanju in sodelovanju in ne na modelu, ki ima kot osnovo konflikt.* Vprašanja, ki jih obsega lokalni razvoj, so vključena v proces ki zahteva zaupanje, sodelovanje in porazdelitev enakih ciljev med subjekte ki so vključeni v proces¹¹

¹¹ O analizi vloge partnerstva v lokalnem razvoju glej: CNEL Rapporto sulla concertazione lokale, Rim 1999.

9. Vpliv procesa globalizacije gospodarstev na nivo dejavnosti lobiranja

V prejšnjem odstavku smo videli, da je proces globalizacije vsilil **reorientacijo razmerja med centralno in lokalno strukturo znotraj enega in istega združenja, zaradi večje vloge v dejavnosti lobiranja, večje podpore nacionalne strukture pri spopadanju z zahtevami globalizacije in večje avtonomije pri sodelovanju v programih lokalnega razvoja.**

Taka analiza in diskusije so prisilile organizacije kot je italijanska CNA (www.cna.it), da spremenijo svoj statut na osnovi bolj bolj federativnega pristopa, ki bi lahko bolje določil vlogo različnih nivojev organizacije in okrepil globalno pobudo.

Ta sprememba je bila izpeljana na osnovi organizacijske sheme, ki **»pripisuje lokalnim strukturam maksimalni pomen in se zavzema za kar največji uinek zastopanja«**. V tej shemi imajo nacionalne organizacije največjo možno stopnjo zastopnosti in najmanjši pomen kar zadeva storitve¹².

Analiza in diskusije o izzivih organiziranega zastopanja interesov presega raven ene same organizacije in je bila istočasno razširjena na odnose med asociacijami malega gospodarstva in ostalih reprezentativnih teles ki izvajajo dejavnost lobiranja (trgovinske zbornice, državni organi).

Kar zadeva odnose med asociacijami malega gospodarstva, ki se ukvarjajo z zastopanjem interesov, npr. trgovinskimi zbornicami in ostalimi organizacijami, je CNA predlagala, da naj bo **»poudarek bolj na raziskovanju integracije med subjekti kot pa na raziskovanju razlikosti«**.

CNA je predlagala mrežno strategijo med asociacijami malega gospodarstva in ostalimi subjekti, da bi na ta način aktivirali koristne procese izmenjave znanja, storitev, lobiranja med centralnimi in lokalnimi strukturami¹³.

¹² o podrobnostih glej zapisnik konference CNA-Unioncamere, CNA-Documenta, 3/2000, stran 14.

¹³ Proceedings of the Conference CNA-Unioncamere, CNA-Documenta, 3/2000, stran 14.

*Ti elementi kažejo da obstoji politična zavest o tem, da morajo asociacije malega gospodarstva preprečiti »proces slabljenja tako znotraj, kakor med asociacijami«.*¹⁴

Ta zavest priznava nujnost, da se okrepi vloga malih in srednjih podjetij in obrtnih združenj v vsklajeni akciji, ki bi jo prodrla vlada pri vodenju gospodarstva in s ciljem pridobiti soglasje socialnih partnerjev.

Nova vloga regij in njihovih območij v procesu globalizacije, ki je usmerjena na ovrednotenje lokalnih resursov, približevanju novim trgom in promociji gospodarstva določene regije, dajejo pomen vsklajenemu pristopu lobiranja na lokalni ravni.

To pa definira lobiranje na lokalni ravni kot najpomembnejšo raven lobiranja, kjer se upoštevajo možnosti lokalnega razvoja. Na tem nivoju je potrebno braniti stališča v pogajanjih na regionalnem nivoju, kar pomeni, da mora lokalna asociacija pritegniti tudi regionalne asociacije pri lobiranju pri regionalnih oblastvenih organih.

10. Nova kvaliteta lobiranja na lokalni ravni

Projekcija lokalnih struktur na mednarodnem področju ali izven regije, nova razmerja med nacionalnimi in lokalnimi strukturami, naraščanje števila skupnih pobud o lokalnem razvoju, vse to predstavlja za lokalna združenja malega gospodarstva potrebo, da vnesejo v lobiranje novo kvaliteto.

Nova kvaliteta je potrebna zaradi tega, ker ima naraščanje pomena zastopanja interesov kot posledico večje možnosti podajanja predlogov. Vse bolj in bolj se v lobiranju zahteva visoka stopnja sposobnosti pri predstavljanju in obrambi predlogov.

Nova kvaliteta je potrebna zaradi tega, ker povezuje lobiranja na lokalni, nacionalni in evropski ravni zahteva *komunikacijo in koordinacijo dejavnosti med različnimi nivoji asociacij malega gospodarstva*.

Nova kvaliteta je potrebna zaradi tega, ker povezuje lobiranja med lokalnimi, nacionalnimi in evropskimi institucijami zahteva *komuniciranje in koordinacijo aktivnosti med različnimi organizacijami malega gospodarstva*.

¹⁴ L. Lanzalaco: Globalna ureditev ter lokalna in kolektivna akcija, v Greenwood and Jazack: Organizirani business Macmillan 1999, str.188.

Nova kvaliteta je potrebna zaradi tega, ker proces širitve zahteva izvenregionalno projekcijo lokalnih struktur malega gospodarstva, povezave z asociacijami ostalih regij pa zahtevajo sposobnosti projiciranja skupne iniciative lobiranja.

Nova kvaliteta je potrebna zaradi tega, ker usklajena praksa lobiranja izzove potrebo, da se oblikujejo potrebna zaveznitva z ostalimi organizacijami, ki zastopajo interese in delujejo na lokalni ravni.

Lobiranje organizacij malega gospodarstva na vseh ravneh se mora spopadati z novimi razmerami, ki izvirajo iz kvalifikacijskih potreb prakse lobiranja.

11. Zastopanje interesov v procesu širitve Evropske unije

Proces širitve Evropske unije z vključitvijo 12 držav Srednje in Vzhodne Evrope ter Baltika ima posledice tudi na zastopanje interesov malih in srednjih podjetij, in sicer: a) na ravni organizacij malih in srednjih podjetij v teh državah in b) na ravni organizacij Evropske unije.

Na nivoju držav kandidatk ima uinek procesa širitve naslednje glavne vidike:

1. razmerje med javnimi in privatnimi organi, ki se ukvarjajo z zadevami malega gospodarstva in organizacije malega gospodarstva, ki ustvarjajo pogoje za sodelovanje v procesu implementacije pridružitvenega sporazuma (mesto, oblike in instrumenti za zastopanje interesov);
2. razmerje med evropskimi, nacionalnimi in lokalnimi organizacijami malih in srednjih podjetij in s kontaktnimi točkami ki jih promovira Komisija v državah kandidatkah za sodelovanje podjetij in ustreznih

- teles v evropskih programih, ki so odprti za te države (strokovno znanje, partnerstvo);
3. odnosi organizacij malih in srednjih podjetij z svojimi člani in pristojnimi telesi v njihovi državi, ki se ukvarjajo z zadevami zastopanja in ponudbo storitev za pripravo malih podjetij teh držav na evropsko pravo (informacije, pomoč);
 4. odnosi med vsemi aktivnimi predstavniki malih in srednjih podjetij v zadevnih državah in s predstavniki malih in srednjih podjetij vseh držav kandidatk za ukvarjanje s skupnim problemom (komuniciranje, oblikovanje mreže);
 5. odnosi z evropskimi organizacijami, evropskimi institucijami in z nacionalnimi predstavništvi v Bruslju zaradi spodbujanja evropskih iniciativ (komuniciranje, sodelovanje na srečanjih).

Na evropski ravni:

Na tej ravni ima proces širitve posledice na zastopanje interesov v smislu:

1. organizacije zastopanja asociacij v teh državah v evropskih organizacijah malih in srednjih podjetij in obrtnih organizacij (članstvo), da bi favorizirali njihovo zastopanje interesov;
2. iniciativa organizacij evropskih malih in srednjih podjetij v smeri pridružitve držav kandidatk, da bi spodbudili proces njihove evropeizacije in v smeri njihovih pridruženih članov (glej projekte UEAPME: Odličnost malih in srednjih podjetij in SMECA) (tehnična pomoč, partnerstvo).

To kar dela ta proces bolj močnega pa je glas procesa pristopanja in obstoječi pogoji v državah kandidatkah v povezavi z zgoraj omenjenimi točkami. Torej bi morali kot največjo prioriteto smatrati uinkoviti zastopanje interesov, in sicer znotraj prioritete za mala in srednja podjetja in predstavnike obrti držav kandidatk.

12. Nove perspektive organizacij malih in srednjih podjetij kot zastopnikov interesov teh podjetij

Nove perspektive lobiranja za mala in srednja podjetja in obrt moramo opazovati ob upoštevanju naslednjih vidikov:

- a) evropeizacija in globalizacija imata za posledico premike »tok odločanja« na evropskem in mednarodnem nivoju (Evropski svet, Evropska banka, G8,

itd.) in razširitev obsega vprašanj o katerih se odloča in ki povzročajo in omejujejo nivo sodelovanja interesnih skupin;

- b) evolucija procesa integracije v Evropi in uvajanje monetarne unije je povzročila upočasnitev nastajanje zakonov na evropski ravni in rast političnih iniciativ, ki se uresničujejo skozi politični proces: zasedanje v Luksemburgu o zaposlovanju, v Cardiffu o... Kölnu, kar povečuje pomen pobud interesnih skupin v fazi anticipiranja potreb;
- c) zasedanje Sveta v Lizboni, ki je zaradi okrepitve medvladne iniciative uvedel prakso odprtega sodelovanja, kar daje večji pomen dejavnosti zastopanja interesov tudi na medvladni ravni (ocenjevanje-benchmarking in prenos najboljše prakse);
- d) razvoj socialnega dialoga na evropski ravni, pakt stabilnosti za monetarno unijo, in politike regionalnega razvoja so pripeljale do implementacije usklajene iniciative, ki vključuje institucije in socialne partnerje, s čimer pridobivajo na pomenu z povezave interesnih skupin z drugimi zastopniki interesov;
- e) proces širitve ima za posledico naraščajoče število subjektov, ki se posvečajo interesom malih in srednjih podjetij in uvajanje novih vprašanj na dnevni red interesov, kar sili interesne skupine Evropske unije in države kandidatke, da širijo zastopanje svojih interesov in se soočajo z novimi izzivi.

Če je zgornja analiza pravilna, potem bi bilo za učinkovito zastopanje interesov malih in srednjih podjetij v novem kontekstu potrebno storiti naslednje:

1. sprejem strategije s katero bi povečali nivo zastopanosti, da bi bili nato sposobni sodelovati na najvišji ravni procesa odločanja in povečali sposobnosti in kvaliteto predloga, ki ga je treba predložiti v odločanje; sposobnost in kvaliteta predloga je bolj pomembna v zastopanju perspektivnih interesov, ker je od tega aspekta odvisen tudi vpliv sodelovanja pri sprejemanju odločitev;

2. razpoložljivost direktnih in indirektnih avtonomnih virov raziskav o vprašanih malih in srednjih podjetij ali pa drugih instrumentov ki ponujajo informacije (»celična perspektiva«, »tematske študijske skupine« itd.), s ciljem organizirati strategijo lobiranja na podlagi predvidevanja potreb malih in srednjih podjetij in povečati proaktivno iniciative glede na reaktivno iniciativo;

3. evolucija stališ⁶ organizacij malih in srednjih podjetij v dr⁷avah ⁸lanicah Evropske unije in v dr⁹avah kandidatkah v smeri u¹⁰inkovitega prispevka in sodelovanja v iniciativi lobiranja na evropski ravni pri sprejemanju inovativnih odlo¹¹itev;

4. stopnja integracije strategije nacionalnih organizacij malih in srednjih podjetij dr¹²av ¹³lanic in dr¹⁴av kandidatk s podobnimi strukturami, da bi uskladili iniciativo lobiranja v komiteju Sveta ministrov (COREPER) in evropskih komitejih, ki jih promovira Komisija in v sklopu procesa odprtega sodelovanja, ki ga je uvedlo zasedanje Sveta v Lizboni;

5. razvoj uporabe inovativne tehnologije v komuniciranju med interesnimi skupinami malih in srednjih podjetij (videokonference), da bi tako pospešili stike med organizacijami v pripravi stališ¹⁵ in v nadaljevanju lobiranja;

6. sprejem prakse kooperativnega sodelovanja med organizacijami malih in srednjih podjetij s pomo¹⁶jo postavitve u¹⁷inkovitih oblik komuniciranja in sodelovanja (networking) pri pripravi in implementaciji strategije lobiranja.

Nekatere od zgoraj navedenih to¹⁸k so bile ¹⁹e dosedaj del analize organizacij malih in srednjih podjetij, kot je npr. CNA.

CNA si prizadeva za *mre²⁰no strategijo med asociacijami malega gospodarstva in ostalimi subjekti, da bi tako realizirali vse ve²¹ lobiranja s pomo²²jo integralnega pristopa in promovirali integracijo iniciativ bolj kakor pa lo²³evanje med zastopanjem interesov organizacij malih in srednjih podjetij.*

Ta predlog je bil predlagan v polo²⁴aju kot je dejanski in ki ka²⁵e da »kolektivni izziv globalizacije ni motiviral unitarne in inkluzivne oblike kolektivnih akcij s katerimi bi se spopadli s skupnim sovra²⁶nikom (druge nacionalne ekonomije, drugi sektorji, druge firme). Nasprotno, prinesel je konkurenco in iz²⁷rpavanje med asociacijami in znotraj asociacij: napetosti med teritorialnimi in sektorskimi asociacijami, med lokalnimi nacionalnimi in transnacionalnimi asociacijami²⁸. Zdi se, da je globalizacija prispevala k pove²⁹anju problema » disonance zastopanja« (Scmitter in Lanzalaco, 1988).

V obnašanju asociacij malih in srednjih podjetij lahko opazimo v zadnjem desetletju:

na eni strani pove³⁰anje vloge ene same organizacije, preko krepitev pomena zastopanja na ravni Evropske unije, odpiranje lastnih predstavniških uradov v evropskih dr³¹avah zaradi pove³²anja lobiranja, ve³³je število transnacionalnih sporazumov zaradi skupne razprave o problemih malega gospodarstva;

na drugi strani pa iskanje koordinacije med institucijami na področju skupnih evropskih zadev in skupne iniciative med organizacijami na nacionalni in regionalni ravni, da se ustvarijo boljši pogoji za lokalna mala in srednja podjetja, ki se soočajo s problemom globalizacije.

¹⁵ L. Lanzalaco: Globalna ureditev in lokalna ter kolektivna akcija, v Greenwood in Jazack: Organizirani business, Macmillan 1999, str. 188.

Kooperacija in koordinacija, ki izvira iz delovanja asociacij malih in srednjih podjetij ni v nasprotju s tem procesom. Kooperacija in tekmovalnost je v bistvu lahko celo koristna, če se ne izvaja na konflikten način in pod pogojem, da vsi subjekti verjamejo, *da je kooperacija pogoj za bolj koristno tekmovanje.*

Splošni interes pri usklajenem lobiranju je izboljšanje splošnih pogojev za mala in srednja podjetja, kar omogoča višjo gospodarsko rast in boljše socialne razmere. Pri tem je koristno, da se izognemo ponavljanju in prekrivanju dejavnosti. Splošni interes tekmovanja na tej točki je v tem, da vsak subjekt, ki je vključen v promocijo malih in srednjih podjetij, prispeva k predstavitvi in lobiranju novih idej, predlogov in iniciativ, ki bazirajo na določenih interesih.

V skladu s tem pristopom je pomembno, da predvidimo in uresničimo kolikor je le mogoče skupnih iniciativ lobiranja, ki bodo dale višjo vrednost pobudam organizacij. Na tej osnovi lahko vsaka organizacija razvije dodatne iniciative na področju komuniciranja in orientacije in jasno izrazi določeni prispevek o dani zadevi in omogoči članom, da se okoristijo z rezultati skupnega lobiranja.

V tem pogledu lahko odnosi v mreži med predstavniki organizacij malih in srednjih podjetij, ki jih predlaga CNA, dajo nov impulz k zastopanju interesov malih in srednjih podjetij in obrtnega sektorja in zapolnijo obstoječo vrzel pri zastopanju velike industrije. Mreža je v tem primeru nov pogoj za izražanje bolj kvalitetnega in produktivnega lobiranja s strani asociacij malih in srednjih podjetij in je tudi vzpodbuda za asociacije malih in srednjih podjetij da izvajajo bolj učinkovito lobiranje.

Vse kar smo omenili zgoraj pomeni izziv za zastopanje interesov malih in srednjih podjetij in obrtnega sektorja. Predstavniki tega sektorja na evropski, nacionalni in regionalni ravni so, kakor smo videli, že ukrepali in uvedli nekatere potrebne

spremembe, kar pomeni nekatere pozitivne pogoje, da k zastopanju interesov malih in obrtnih podjetij dodamo novo perspektivo v razširjeni Evropi.